

שמות

— כ"ד טבת —

פון צדיקים, וכיו"ב) האָבן אַ שייכות צום
תוכן פון דער פרשה אין תורה וואָס
מ'לייענט דעמאָלט;

ועד"ז איז אויך פאַרשטאַנדיק פון דעם
תורה וואָרט פון דעם בעל ההילולא, פון
דעם אַלטן רבי'ן, אַז „מען דאַרף לעבן
מיט דער צייט" מיט דער פרשת
השבוע.

ובענינו: הגם אַז די הסתלקות פון
אַלטן רבי'ן איז געווען „אור לכ"ד
טבת", וואָס איז אויסגעפאלן אין יום
א' פון פרשת וארא' — דערפון אָבער
וואָס דער צ"צ האָט זיך ניט באַגנוגנט
מיט אַנצייכענען בלויז דעם זמן פון
„אור לכ"ד טבת" (און אפילו ניט מיט
מוסיף זיין דעם טאָג פון וואָר' —

א. דער צמח-צדק שרייבט וועגן
דער הסתלקות פון אַלטן רבי'ן (נאָכן
באַשרייבן בקיצור² די טלטולים וואָס
דער אַלטער רבי האָט דורכגעמאַכט —
אַנטלויפנדיק פון די „צרפתים" — ביז
צו זיין אַנקומען אין (דאַרף) פיענאַ,
„ע"ש וישלח תקע"ג), אַז „במוש"ק
דשמות כ"ג אור לכ"ד טבת כחצות שעה
י"א נשבה ארון הקדש מאור ישראל
משיח ה' וכו'".

ס'איז ידוע, אַז אַלע מועדי השנה
(וי"ל שעד"ז אויך ימי צדיקים —
במילא אויך ימיהולדת און ימיהילולא

1) נדפס במענה לשון (ווילנא, תער"ב. הוצאת
קה"ת, תשי. תשכ"ז) בתחילתו. פסקי דינים להצ"צ
בסופו (קה"ת, תשל"ב — קג, א [תמב, א]. בהוצאת
תשנ"ב — תיא, ב).

2) בארובה — במכתב כ"ק אדמו"ר האמצעי
(נדפס בבית רבי ח'א פכ"ב, ס' התולדות אדה"ז
קה"ת, תשכ"ז. תשל"ז) ע' רסד (בהוצאת תשמ"ז —
ח"ד ע' 1031).

3) ראה בארובה שיחת כ"ד טבת תשל"ב, דיש
לומר ש' לשונות אלו — „ארון הקדש מאור ישראל
משיח ה'" — הן כנגד ג' הספירות חביד [בינה (ארון
הקדש), חכמה (מאור ישראל), כתר) דעת (משיח ה')
— עיי"ש בארובה] — שהיא (גילוי תורת חסידות
חביד), פועלתו אשר עבד בה' וּמַעֲשֵׂיו ותורתו
ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו של בעל ההילולא,
שמתעלה בעליו אחר עוליו בעת ההסתלקות
(אגה"ק סי' ד' וביאורו).

4) ראה שליה חלק תושב"כ ר"פ וישב.

5) להעיר ממשנ' (תהלים לו, יח): יודע ה' ימי
תמימים גר, וראה ב"ר ר"פ ח"ש. לקרד ח"א לה, א.

6) ספר השיחות היתש"ב ע' 29-30.
7) וראה בארובה לקוש' ח"י שיחה לכ"ד טבת
השייכות של הילולא דאדה"ז לפ' וארא.
8) וי"ל טעם ההוספה — ובהקדים תמי: הרי,
לכאורה, ה"ז הדגשה לגריעותא — ע"פ מרז"ל
(כתובות קג, ב). מת בע"ש סימן יפה לו במרש סימן
רע לו? א"ך הדיוק בזה הוא — „בע"ש סימן יפה
לו", וכדפירש"י: „שיכנס למנוחה מיד"; אבל עבור
צאן מרעותיו של נשיא ישראל — הרי אדרבה:
מכיון ש, בעת פטירת צדיק עליון כ"ר הוא „עת
רצון המתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלמ"ט"
ש, מאיר חסד ה' מעולם עד עולם על יראיו ופועל
ישועות בקרב הארץ כ"ר (אגה"ק סי' כח. וראה שם
סי' ד' וביאורו) — לכן דוקא במוצאי שבת,
כשמתחילה העבודה דימות החול (בקרוב הארץ),
זקוקים ביותר להשפעה וגילוי זה.
ולכן נשיא ישראל, שבעיקר חושבים לא ע"ד

*) וזהע"ר, שגם בנוגע להסתלקות כ"ק אדמו"ר
(מהורש"ב) נ"ע ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר הוא „במוש"ק
ויקרא אור ליום א' שני בניסן תר"פ בשעה כ"ו (חנוך
נער ע' 16), וג"כ לא מזכיר פ' שלאחר' — צו.

*) ל' אגה"ק שם — ע"פ יחזקאל כט, כ —
מההפטורה דפ' וארא, פ' השבוע דיום ההילולא,
כדלקמן בפנים (וראה בהערה 7) — נתבאר בארובה
בלקווש חכ"א ע' 50:51; ע' 52 ואי"ל.

באזנודער באווייז אויף דער שייכות פון דער הסתלקות צו פ' שמות דוקא.

ב. דער תוכן פון פ' שמות איז — גלות ושעבוד מצרים¹⁴; אין די פרשיות וואס פאר פ' שמות — ויגש און ויחי — רעדט זיך וועגן דעם זמן פון פאר שעבוד מצרים (הגם ס'איז שוין געווען די ירידה אין מצרים¹⁵), וכמזל¹⁶ „כל זמן שהי' אחד מהם קיים כו' לא שעבדו המצרים בישראל“; לאידך, אין די פרשיות וואס נאך שמות — פ' וארא און בא — הגם אז אויך אין זיי ווערט גע-רעדט וועגן די תקופת השעבוד פון די אידן אין מצרים, פונדעסטוועגן זעען זיך שוין אן אין פ' וארא די צייכנס אויף דעם אנהויב פון דער גאולה: די אותות און מופתים וואס דער אויבערשטער האט באוויזן און די מכות וואס ער האט געבראכט אויף די מצרים; אויך דער שעבוד גופא איז דאן געווארן גרינגער; און נאכמער: חז"ל זאגן¹⁷, אז „בר"ה¹⁸ בטלה עבודה מאבותינו במצרים“. און עאכונ"כ אין פ' בא, וואו עס ווערט שוין דערציילט וועגן דער גאולה בפועל.

דאקעגן אין פ' שמות, וואו דער תוכן פון דער גאנצער סדרה באשטייט פון פרטים אינעם גודל וקושי השעבוד, ביז, צום דערציילן אין סוף פון דער סדרה, אז פרעה האט גוזר געווען „לא תאספון

„מוש"ק¹⁹), נאך ער גיט אויך צו אן ס'איז געווען „במוש"ק דשמות²⁰ [און נאכ-מער: ער איז דערצו נאך מוסיף אז ש"ק שמות איז געווען „כ"ג (טבת)“] — איז דערפון פארשטאנדיק, אז די הסתלקות האט א שייכות אויך (ובעיקר²¹) צו פ' שמות²².

ובפרט, אז דער גענויער זמן ההס-תלקות איז געווען (ווי דער צ"צ שרייבט) „כחצות שעה י"א, וואס בנוגע כמה דינים וענינים, האבן דאך, כידוע²³, די שעות פון מוצש"ק פאר חצות הלילה א שייכות צו שבת — איז עס במילא א

עליות שלהם כא דואגים על מצבם של בני"י .. וכפרט במוצאי שבת, שזקוקים לבשמים (מפני עזיבת הנשמה יתרה ...) ולאמירת אל תירא עבדי יעקב (לקרית בלק עב, ב), וגם בעת הסתלקותם לא יעזבו צאן מרעיחם — נחא להם יותר שה"מוצאי שבת" של צאן מרעיחם יהי' בתכלית העילוי — מאשר העילוי שלהם („שיכנס למנוחה מיד“) — בע"ש.

(9) וכלשון „הקדמת הרבנים בני המחבר" לשו"ע אדה"י: „במוצאי ש"ק כ"ד טבת וכו"י.
(10) ועד"ז במכתב אדמו"ר האמצעי (דלעיל הערה 2).

(11) שה"י „וארא" אין מוזכר.
(12) נוסף לזה דשבת שייכת גם לשבוע הבא כי מיני מתברכין כולי יומי (זח"ב סג, ב. פח, א).
(13) ראה שעת לשו"ע ארח"ס ש' בשם האריז"ל.

(** להעיר מתורה השביעית נמו' התורות שאמר מורנו הבעש"ט ש"פ כי תבוא, ח"י אלול, תרנ"ב בג"ע — כ"פ ששמעון כ"א אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע — נתקנו בהוספות לכתר שם טוב ס"ג (ע"פ שיחת כי מוח אדמו"ר שמת"צ תרצ"ז): „... אחם נשיא ישראל וואס איר לייגט אונזעס אייער תורה ועבודה בשביל טובת הרבים וכו"י.

(***) תרי"י במשנה רפ"ח דברכות. שו"ע אדה"י ר"ט רצו.

(****) אבל קביעות חזון (ע"ש, או מוצ"ש וכיו"ב) הוא ע"פ מרז"ל (שבת ל, סע"א) טוב יום כו', אין מלכות נוגעת בחברת כו' ולכן ל"ק מזה דגם בכתובות מדובר (גם) ברי' הנשיא.

- (14) להעיר מצוואת הריב"ש ס"י ככד.
- (15) וראה תירא ר"ש שמות. וראה לקר"ש חט"ז ע' 405 ואילך.
- (16) שמ"ר פ"א, ת. פרש"י וארא ו, טז.
- (17) ר"ה יא, רע"א.
- (18) היינו מעת שהתחילה מכת כנים (פ' וארא ת, יב ואילך) — עפ"מ בבחי' בא י, ה (הובא בסדר הדורות ב"א תמ"ז). או (עפ"מ) מעת שהתחילה מכת ערוב (וארא שם, יז ואילך) — ע"פ הדיעה דמכת דם בניסן (ראה סה"ד שם). ולפ"מ בשמ"ר (פ"ה, יט) ד, עשה (משה במד'ן) ששה חדשים — הרי ר"ה הי' בעת מכת דם — ראה מהר"ז (ורש"ש) לשמ"ר שם. ואכ"מ.

פון איז אויך „נשתלשל“ געווארן אין גשמיות — אז זיין הסתלקות איז געווען אין גלות (כפשוטו).

ו״ל אז דאס איז אויך דער טעם וואס דער לעצטער חג הגאולה פון י״ט כסלו, וואס דער אלטער רבי האט געפראוועט בחיים חיותו בעלמא דין, איז געווען אין דעם גלות-אָרט פון זיין הסתלקות (ווארום, ווי דערמאנט פריער (דברי הצ״צ), איז „ביאתו לפיענא“ געווען „ע״ש וישראל“, וואס דאס איז געווען פאר י״ט כסלו²⁴).

ווארום וויבאלד י״ט כסלו, דער „ר״ה לחסידות“²⁵, איז די נקודה התיכונה פון „מעשיו ותורתו ועבודתו“ פונעם בעל ההילולא²⁶ — וואס דאס האט א פאר-בונד מיט מעלת העבודה אין זמן הגלות, כנ״ל — דערפאר איז אויך זיין לעצטער י״ט כסלו (וואס דאס מיינט במילא דער העכסטער עליון פון דעם יום נעלה בתקופת חייו בעלמא דין, וויבאלד אז „בכל שנה ושנה יורד ומאיר . . . אור חדש ומחודש שלא הי' מאיר עדיין מעולם“²⁷) געווען אין גלות; און נאך-מער — אין דעם זעלבן גלות-אָרט וואו ס׳איז געווען זיין הסתלקות — ווייל דעמאלט שטייען אלע זיינע „מעשיו ותורתו ועבודתו“ בתכלית השלימות, כנ״ל.

(24) וצ״ע ברשימות כ״ק מו״ח אדמו״ר (נעתקו ב׳ס׳ התולדות — אדה״צ ע׳ רסג (בהוצאת תשמ״ו ע׳ 1030)) דבאו לכפר פיענא, „ביום הששי ח׳ טבת“ (ואולי הוא טעות המעתיק). אבל גם עפ״י ה׳ בגלותו ממקומו — ליאדי.

(25) אגה״ק של כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע —

נדפסה במבוא לקונטרס ומעין ע׳ 17 (אג״ק שלו ח״א ע׳ רסה).

(26) ובפרט עפ״י הידוע (תורת שלום ס״ע 112 ואילך) דעיקר הענין דיפוצו מעינוח״ך חוצה הוחלל לאחר הגאולה ד״ס כסלו.

(27) אגה״ק ס׳ יד.

לחת . . . תכבד העבודה על האנשים¹⁹, און ביז אפילו משה רבינו האט גע-טענה׳ט צום אויבערשטן: „מאז באתי אל פרעה . . . הרע לעם הזה“²⁰.

און דערמיט קען מען מבאר זיין בדרך אפשר די שייכות פון דער הסתלקות פון אלטן רבי׳ן צו פ׳ שמות: ווי דערמאנט פריער איז די הסתלקות פון אלטן רבי׳ן געווען בעת׳ן געפינען זיך אין גלות, וכלשון הצ״צ כש״כרחו מצרפתים והי' מטולטל עד ביאתו לפיענא כו״, און ווי די אלע פרטי הטלטול והיסורים ווערן באשריבען אין א בריוו פון מיטעלן רבי׳ן²¹.

ג. ס׳איז ידוע וואס דער בעל ההי-לולא שרייבט וועגן דעם ענין פון הילולא והסתלקות, אז דעמאלט זיינען עולה למעלה „כל מעשיו ותורתו ועב-דתו אשר עבד כל ימי חייו“²², און דאס ווערט „מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה בעת פטירתו“²³.

וויבאלד אז יעדער געשעעניש איז דאך בהשגחה פרטית, און עאכויכ א זאך וואס פאסירט מיט א צדיק ונשיא הדור — איז דערפון פארשטאנדיק, אז דאס וואס דעם אלטן רבי׳נס הסתלקות איז געווען אין גלות, איז דאס א באווייז אויף דעם קשר און פנימיות'דיקער שייכות צווישן „מעשיו ותורתו ועבודתו“ פונעם בעל ההילולא (וועלכע זיינען „עולה“ און „מתגלה ומאיר“ בעת די הסתלקות) מיט דער מעלה פון דער עבודה אין זמן הגלות דוקא (און דער-

(19) ה, דט.

(20) שם, כג.

(21) דלעיל הערה 2.

(22) אגה״ק ס׳ זך (בביאור).

(23) שם ס׳ כח. וראה גם ס׳ זך שם. סידור שער

הליג בעומר (דש, ב-ג).

הנשמה. וואָרום דער כח פון יחידה שבנפש, עצם הנשמה, דריקט זיך אויס (בעיקר) דאָרט (און אין דעם מצב) וואו עס פעלט דער באַנעם און הרגש אין אלקות מצד די כחות הגלויים פון דער נשמה, און די התקשרות באלקות אין דעמאָלט נישט אַזוי דורך די כחות הגלויים, נאָר מצד דעם עצם פון א אידן.

און דערפאַר, אינעם זמן ווען דער ביהמ"ק איז קיים און אלקות איז מאיר בגילוי, איז אויך די (עיקר) עבודה פון אידן געווען מצד די כחות הגלויים — זיי האָבן דערהערט אלקותו ית' אין די כחות פנימיים וגלויים פון שכל ומדות, און וויבאלד דאָס איז אַן עבודה ש"פ טעם ודעת והרגש, איז דעריבער נישט נרגש אין דער עבודה דער כח פון יחידה³¹;

דוקא אין זמן הגלות, ווען דער אור אלקי איז בהעלם והסתר, דאָטותינו לא ראינו גוי' ולא אתנו יודע עד מה"ש³², און עס זיינען דאָ העלמות והסתרים ונסיונות אויף דער עבודה פון תומצ' — דוקא דאָן, ווען (און ווייל) ס'פעלט די ווירקונג פון די גילוידיקע כוחות הנשמה, ווערט נתעורר דער כח פון יחידה שבנפש, צו שטאַרקן זיך אויף די שוועריקייטן און נסיונות אויף קיום התומצ' מצד דעם עצם ההתקשרות פון אידן צום אויבערשטן³³.

ד. וועט מען עס פאַרשטיין לאחר מיועט מבאר זיין דעם ענין הנ"ל, אַז דער תוכן פון פ' שמות איז — גלות ושעבוד מצרים:

שוין גערעדט פיל מאל²⁸, אַז דער נאָמען פון אַ סדרה דריקט אויס מיט זיך דעם אינהאַלט פון דער גאַנצער סדרה. איז עס נישט פאַרשטאַנדיק אין אונזער ענין: דאָס וואָס דער וואָרט „שמות“ אַנטהאַלט אין זיך איז, לכאורה, היפּך פון דעם ענין פון גלות מצרים — ווייל:

(א) חז"ל זאָגן (ווי פריער דערמאָנט) אַז „כל זמן שהי' אחד מהם קיים מאותן שירדו למצרים לא שעבדו המצרים בישראל“ — קומט דאָך אויס, אַז דער ענין פון „שמות בניי הבאים מצרימה“ האָט גאָר נישט דערלאָזן דעם שעבוד פון מצרים.

(ב) אויך די באַזונדערע הדגשה פון נעם וואָרט שמות גופא (דאָס וואָס דער אויבערשטער האָט זיי נאָכאַמאָל גע-ציילט (בשמותן) איז דאָך געווען — ווי רש"י זאָגט — „להודיע חבתן“, וואָס איז דער היפּך פון גלות וקושי השעבוד פון די אידן (וועגן וועלכן ס'דערציילט זיך אין דער פרשה).

(ג) די שמות זיינען גאָר, כמחז"ל²⁹ „ע"ש גאולת ישראל נזכרו כאן!“

ה. וביאור הענין: ס'איז ידוע³⁰ אַז דער עילוי אין דער עבודה פון זמן הגלות באַשטייט דערין, וואָס דוקא דעמאָלט ווערט אַנטפלעקט דער כח המסירת נפש פון אַ אידן, וואָס נעמט זיך פון כחי' יחידה שבנפש, עצם

(31) ראה סה"מ שם. ד"ה קול דודי תש"ט פ"ב. אני ישנה שם פ"ד. ובכ"מ.

(32) תהלים עד, ט.

(33) ועד"ז הוא בכללות ירידת הנשמה למטה שהיא „בחי' גלות ממש“ (תניא פל"ז — מח, א) שדוקא ע"י עבודתה בגלות הגוף ונהיב מתגלה שרשה העצמי — ראה תרי"א רפ"ב וישב. תרי"ח שם. אהר"ת שם (רנ"ג, ב ואילך). ובכ"מ.

(28) ראה לקושי ח"ה ע' 57 ואילך ובהנמטן שם.

(29) שמור פ"א, ה.

(30) ראה בארובה סה"מ אידיש בתחילתו. ד"ה

אני ישנה תש"ט. ובכ"מ.

פאראן מערערע מענטשן מיטן זעלבן נאמען בעת אין זייער מהות קענען זיי זיין הפכיות'דיק מן הקצה אל הקצה (ווייל דער שם שפיגלט נישט אפ דעם מהות פון בעל-השם, נישט ווי דאס איז אינעם ענין פון אור וואס שפיגלט אפ דעם מאור און פון מציאות האור קען מען האבן א השגה אינעם מאור).

פון דער צווייטער זייט אבער, איז יודע, אז דער נאמען פון א מענטשן האט א שייכות צום עצם האדם, ווי ער איז העכער פון די כחות הגלויים שלו — און די הוכחה דערויף: בשעת מ'רופט א מענטשן ביי זיין נאמען גיט ער זיך א ווענד און א קער „בכל עצמו-תו“; און נאכמער: ווען א מענטש חלש'ט ר"ל — וואס דאס מיינט אז דער חיות הנפש איז אין א מצב פון התעלמות און איז אפגעטראגן פון גילוי בגוף — ווערט דער מענטש דערמינטערט דורך דעם וואס מען רופט אים ביי זיין נאמען; וואס דאס איז א באווייז, אז דער שם האט א קשר און רירט אן אין עצם חיות הנפש, און דערפאר האט ער בכח צו ממשיך זיין דעם חיות צוריק אין די כחות הגוף (און דערין איז דא א מעלה אין „שם“ לגבי „אור“ — ווייל כאטש פון אור קען מען וויסן דעם מאור, פונדעסטוועגן איז אור נישט ממשיך דעם עצם המאור).

ד.ה. אז דער עצם פון דעם אדם דריקט זיך אויס דווקא דארט וואו עס זעט זיך נישט קיין גילוי'דיקע שייכות צום מענטשן — בדוגמא ווי גערעדט פריער אין דער מעלת העבודה פון זמן הגלות, אז דער עצם פון א אידן ווערט נתגלה דוקא אין דעם העלם והסתר פון זמן הגלות.

ז. עפ"י כהנ"ל איז מובן דער קשר צווישן „מעשיו ותורתו ועבודתו“ פון

און דאס איז געווען דער ענין פון גלות מצרים (און גלות בבל), וואס דוקא דורכדעם איז געקומען צום אויס-דרוק די עצמיות'דיקע התקשרות פון אידן צום אויבערשטן; און דאס איז געווען די הכנה צו מתן תורה³⁴, וואס אויך דער תכלית פון מ"ת איז צו ממשיך זיין אלקות אין דברים גשמיים וועלכע זיינען „תחתונים“, און דורך תומ"צ זאלן אויך זיי ווערן א דירה לו ית' — ווייל דוקא אין דעם דריקט זיך אויס דער עצם פון תורה³⁵.

ו. דער אויבנגעזאגטער ביאור אין דער מעלה פון עבודה אין זמן הגלות — אז הגם ס'לייכט נישט דער אור אלקי בגילוי, און דאך ווערט דוקא דעמאלט נתגלה דער עצם הנשמה — איז מרומז אין דעם ענין פון „שמות“:

אין דער שייכות פון א נאמען צום מענטשן, וואס טראגט דעם נאמען, געפינט מען צוויי קצוות³⁶: פון איין זייט זעט מען, אז דער בעל-השם צוליב זיך אליין — נויטיקט זיך אינגאנצן נישט אינעם נאמען; מ'צוצט עס נאר ווי א מיטל אז דער צווייטער זאל אים קענען רופן. ד.ה. אז דער נאמען איז, לכאורה, בלויז אן אויסערלעכע זאך בערך פונעם מענטשן. און דערפאר קען מען פון א נאמען נישט האבן קיין באגריף אינעם מהות פון דעם מענטשן וואס רופט זיך מיט דעם נאמען — והא ראי': עס זיינען

34 ראה ד"ה אני ישנה שם (בתחילתו): ומצד זה הכח (דמסנ"פ שמצד יחידה) שיש בנש"י נותן להם התומ"צ... ובכח זה עמדו ישראל נאמנים להוי' בגלות מצרים וכו'.

35 ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות סי"ט.

36 כהבא לקמן — ראה ד"ה אתה אחד (ועתידין צדיקים) תש"ב. מן המיצר תשי"ט פ"א. זה היום ה'שית פ"ב. ובכ"מ.

העלם והסתר; אזוי איז בנוגע בחי' יחידה אין תורה, אז זי ווערט נתגלה דוקא דאן ווען זי דארף אויפטאן אין די מדריות תחתונות פון נפה"ב וחלקו בעולם; און ווי דער פתגם פון בעל ההילולא⁴⁰: „כל ענין החסידות לשנות טבעי' מדותיו'.

און דאס איז די נקודה משותפת פון „מעשיו ותורתו ועבודתו" פון בעל ההילולא און מעלת העבודה אין זמן הגלות; אין ביידע טוט זיך אויף די התגלות פון בחי' יחידה דוקא אינעם ארט וואס איז מושלל פון גילוי אור⁴¹.

ח. ס'איז ידוע⁴² אז די דרגא און עבודה פון בעל ההילולא איז מרומז אין זיין נאָמען — שניאור זלמן⁴³; שניאור איז מל' „שני אור", און זלמן איז אותיות „לזמן"; און ביידע נעמען צוזאם מען דריקן אויס דעם חיבור פון „שני-אור" מיט „זמן".

דער ביאור אין דעם: „שני-אור" מיינט (ווי דער בעש"ט האט געזאגט⁴⁴) וועגן דעם אַלטן רבי'ן, אז ער וועט באַלייכטן די וועלט (מיט) די צוויי ליכטיקייטן — די ליכט פון תורת הנגלה און ליכט פון תורת הנסתר.

40 לקיד ח"א נז, איב. וראה אגה"ק דכ"ק אדמורי נ"ע (דלעיל הערה 25): להמשיך בחי' עומק ופנימיות תורת ה'. . . מבחי' פנימיות ועצמות אוא"ס ביה . . . לגרש מאתנו כל מדה רעה ומגונה מהמדות הטבעיות כו' — נתבאר בשחת ש"פ וישב תשכ"א. 41 להעיר מתורת שלום ע' 168: המקום שבו לוי למושב . . . פנה שממה . . . ולא ידעו ממציאות אור כלל כו'.

42 ראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 35 ובהערות שם. ושא"נ.

43 בהבא לקמן — ראה לקו"ש שם ע' 35, וע' 40 ואילך (ובהנשמך שם). לקו"ש לייצ — אגרות ע' ריח ואילך.

44 לקיד ח"א פג, א.

בעל ההילולא מיט דער פ' שמות⁴⁵ — דער ענין פון גלות:

ס'איז ידוע⁴⁶, אז כשם ווי ס'איז דא די בחי' „יחידה" אין נפש האדם, אזוי איז אויך פאראן בחי' „יחידה" אין תורה — תורת החסידות; און דער עיקר גילוי פון בחי' „יחידה" פון תורה איז אין חסידות חב"ד — ווי דער בעל ההילולא האט מגלה געווען און אַראָפּגעטראָגן תורת החסידות אין הבנה והשגה בכדי דורכ-דעם צו קענען פועל זיין אויך אויפן נפה"ב און חלקו בעולם, ביז צו מהפך זיין זייער מציאות מן הקצה אל הקצה — ווייל דוקא אין דעם דריקט זיך אויס דעם עצם פון פנימיות התורה⁴⁷.

ד.ה. כשם ווי ס'האט זיך פריער גע-רעדט ביים מענטשן, אז די התגלות פון יחידה, עצם הנשמה, איז דוקא ווען די כחות הגלויים זיינען אין א מצב פון

37 ולהעיר מלקו"ש ח"ו ע' 257 ביאור השייכות של הילולא דאדא"ז לחודש טבת (ירח שנתנה גוף מן הגוף), עיי"ש. וראה גם לקו"ש חס"ו ע' 386.

38 ראה קונטרס הנ"ל ס"ז ובהערה 43 שם. 39 כי ע"י התלבשות של תורת החסידות בהשגה נמשך עצם פנימיות התורה (ד"ה פדה בשלום תרפ"ה, בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע — י"ט כסלו עטריח).

והיינו, דנוסף על המבואר לקמן (ס"ח ובהערה 45) שהכה לחבר נסתר ונגלה — שנסתר דתורה גופא יהי מושג בנגלה — הוא מצד עצם התורה, הנה מכיון שהייריה והשפלה למטה יותר נמשך מכה עליון יותר (ראה תורת שלום ע' 115 — לענין התלבשות אור החסידות בשכל), ואדרכה — נעוץ תחלתו בסופן דוקא, הרי מובן, שאמיתית גילוי וביטוי של עצם פנימיות התורה הוא דוקא כשנמשכת בחי' תחתונה ביותר, עד להפיכת טבע נפש הבהמית, כנפנים. וראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ח. ס"ס כ. וראה שוה"ג להערה 78 שם. וראה ד"ה פדה בשלום שם בסופו: וכוונה העצמית שהטבע ממש יהי אלקות והענינים שלמטה יהיו כלים אלקות דזה בא ע"י רבנו בהתלבשות בהשגה דוקא כו'.

דער גילוי פון בחי' יחידה שבתורה (ווי גערעדט פריער, אז דער גילוי בחי' יחידה איז דוקא במדריגה הכי תחתונה, איז אן אַרט וואָס איז ניט קיין כלי צו „גילויים“⁴⁹).

ט. ווי גערעדט פיל מאל⁵⁰, איז דער תכלית הכוונה, אז אויך די ענינים שלמעלה מהשתלשלות און פון כחות האדם, זאלן קומען בגלוי און אין א פנימיות אויך אין כחות פון מענטשן, ניט נאָר אין א העלם'דיקן אופן ווי אין זמן הגלות.

וואָרעם כאָטש ס'איז דאָ אַ מעלה אין דער עבודה אין זמן הגלות, וואָס דע-מאַלט ווערט נתעורר און נתגלה בחי' יחידה שבנפש (כנ"ל), איז דאָך אַבער דער תכלית פון גלות — די גאולה וואָס קומט נאָכדעם⁵¹ (און דורכדעם⁵²); ד.ה. אַז דער גילוי בחי' יחידה פון זמן הגלות זאל מאיר זיין אויך אין די כחות פנימיים פון מענטשן, אַז אויך זיי זאלן זיין דורכ-געדרונגען פון עצם הנפש.

ווי'ל בדרך אפשר, אַז דאָס איז דער אויפטו פון בעל ההילולא אין תורת חסידות חב"ד, אַז עצם פנימיות התורה, וואָס איז העכער פון השתל' און טעם ודעת און וואָס קען לכאורה גענומען ווערן בלויז בקבלה ואמונה, זאל אויך

און דער אויפטו פון „שני-אור“ (אין איין וואָרט) איז, אַז ביים אַלטן רבין איז געווען דער שלימות'דיקער חיבור פון נגלה און נסתר ביז זיי זיינען געוואָרן לאחדים ממש.

וואָס דער כח אויף דעם איז געקומען דערפאַר וואָס ער האָט ממשיך און מגלה געווען דעם עצם מהות התורה, יחידה שבתורה, וואָס איז העכער פון אַלע גדרים פון העלם וגילוי, און דער-פאַר האָט זי בכח צו מחבר זיין די ביידע אורות פון נגלה ונסתר תורה⁴⁸.

און דאָס האָט ער ממשיך געווען „לזמן“, וואָס איז פאַרבונדן מיט „עולם“⁴⁶ אויך — ל' העלם⁴⁷, ד.ה. אויך אין דער נידעריקער וועלט זאל לייכטן „שני-אור“ — דער חיבור פון ביידע אורות⁴⁸ — און דעמאַלט דוקא קומט

(45) ראה לקוטי לוי"צ שם (ע' רכג) דגילוי אור החסידות הוא בחי' יותר גבוה מקבלה (נסתר) * ונגלה שלכן בכחה לחבר ב' הבחי' גם יחד שהנסתר והרו גופא יהי' מושג בנגלה. וראה קונטרס הנ"ל הערה 40.

(46) ראה שער היחוד והאמונה פ"ז (פב, א).

(47) לקו"ת שלח ל' ד. ובכ"מ.

(48) ראה לקוטי לוי"צ שם.

(*) בלקוטי לוי"צ שם (ע' רכד). שגילוי חסידות גבוה יותר. מגילוי פנימיות התורה, בחי' טעמי תורה, ישקני מנשיקות פיהו שיתגלו עיי' מצ' בבא"י — וכוונתו בזה ובהקדם

פשוט שותרתו של משיח תהי' נגלה, קבלה (נסתר), וחסידות

וכמו שמצינו ברשב"י: נגלה (ולהעיר משבת לג, טע"ב. אגה"ק סכ"ז (קמג, א), נסתר (והר' ותיקונים כ"י) ואיחוד שניהם (ראה והחריט תרל"א ע' נב ואילן' ולהעיר שגם ברשב"י — ענין המערה ה' ע"י חסתר א' מישראל — שבת שם. וראה לקו"צ שם) ליחדי סגולה ובהצנע לכת (אגה"ק שם קמב, ב) — וכולם (גם נגלה וחסידות) באופן נעלה מאשר עתה (שהי' לימוד ע"ד ראי' — עיי' ש' האמונה פ"ס), וראה לקמ' ע' 199 הערה 56 ובשו"ת לשם.

(49) כי אף שהכח לחבר נסתר ונגלה הוא מצד עצם התורה כנ"ל — מ"מ, אמיתית גילוי וביטוי דיחידה (עצם פנימיות התורה) הוא כשנמשכת בבחי' תחתונה ביותר, כנ"ל הערה 39.

(50) ראה לקו"ש ח"ט ע' 75 ובהנסמן שם. ובכ"מ. (51) ולהעיר מהמסופר במכ' אדהאמ"צ (דלעיל) הערה (2) דג"ב"ט כסלו שמענו שהי' מפלה גדולה להשונא כו"י.

(52) להעיר מ' הפי' בגולה על ראשה — גלות, גאולה (ראה ויקיר ספליב. לקו"ת בהעלותך לה, א' ג. אוה"ת לשם ע' תכב ואילך).

איז ביז דעמאלט ניט געקומען לידי גילוי ("לא נכרתי להם במדת אמיתית שלי"⁵⁵); און „וּרְאָה" אליין איז דאך פון ל' רא"י⁵⁶ וגילוי, ד.ה. אז די בחי' ומדרי' וואס איז העכער פון השתל' איז אַרְאָפֿ-געקומען לידי רא"י וגילוי באופן פנימי.

(משיחת ומאמר ש"פ שמות תשכ"ו)

דאס אַרְאָפֿקומען בנגלה ובהשגה אין חב"ד שבנפש האדם, און דורך דעם פועל זיין אויך אויף זיינע מדות, ער זאל נתעורר ווערן מיט אהבה ויראה.

און דאס איז מרומז אין דעם וואס די הסתלקות איז געווען מוש"ק אור ליום א' דפ' וּרְאָה⁵³ (אַבער „וּרְאָה" שטייט ניט בגילוי), וואס דעמאלט האט זיך שוין אָנגעהויבן רעדן וועגן דעם גילוי פון „אני הו"י" — בחי' עצמות א"ס"י, וואס

53) ראה גם לקמן ע' 56.

54) ראה תו"א וּרְאָה (נו, א. ג). אוה"ת שם (ע')

קנו. קלב. קמד ואילך).

55) פרשי ר"פ וּרְאָה.

56) ראה זהר ר"פ וּרְאָה (כג, א).

כ"ד טבת *

העבודה הי' התורה הי' רוב החסד נכלל באמת דהיינו בגדול המעשה דכופין וממשכנין כו' ע"פ חוקי תורת אמת האמוראים. משא"כ בעקבות משיחא שנפלה סוכת דוד הנופלת עד עפר בבחי' עשי' והעבודה העקרית בבחי' עקביים לבד' בלי תורת אמת משניות וברייתות שהן גדפין וירכין אזי רוב החסד ככולו הוא שלא ע"פ תורת אמת בגדול המעשה כ"א בהתקרב הדעת העושה ורצונו הטוב הרחוק באמת באשר הוא סוף מעשה במח' תחלה. (ונועץ תחלתן בסופן) וגם אם אין רק דרך אחת והיא שפלה אזי לנחמו לקבל באהבה או לעורר ולפשפש במעשיו ולשוב עד הוי' בצר לו וירוח לו.

דער תוכן פון די ביידע תורות איז — די מעלה פון עשי' (גשמיות):

אין דער אגרת „איהו וחיהי חד" רעדט זיך וועגן דעם „גודל מעלת המצות מעשיות אשר הן תכלית ירידת הנשמות לעוה"ז הגשמי"⁸, ווייל „נועץ תחלתן בסופן": דוקא אין דעם „סופן" — עשי', עוה"ז הגשמי, איז דא „תחלתן" — דער כח הא"ס פון „מהותו ועצמותו של המאציל ביה" [ועד] איז אין עוה"ז גופא (כההמשך באגה"ק שם) — דוקא אין יסוד הכי תחתון — העפר איז דא דער כח הצמיחה „מעין בחי' א"ס":

און דער תוכן פון דער רשימה „נפש השפלה" איז, ווי עס דארף זיין „גמ"ח

א. עס זיינען דא צוויי עניני תורה (וועלכע זיינען צו אונז דערגאנגען) וואס מען ווייס אז דער אלטער רבי האט זיי געשריבן קרוב לזמן הסתלקותו:

(א) די אגרת וואס הויבט זיך אן „איהו וחיהי חד",

(ב) די רשימה „נפש השפלה"². וז"ל:

נפש השפלה באמת לאמתו בשרשה עבודתה היא תורה גשמי' בין לה ובין (להבין) לאחרים ובין גמ"ח גשמיים ע"י קירוב הדעת ועצות מרחוק בכל עניני ב"ב אף כי רובם ככולם הם דברי שקר איא בעניני' אחר שיעשו חסד של אמת כי אין אמת אלא תורה' ואמת' אמר אל יברא (שכולו מלא שקרים) כו' וחסד אמר יברא שכולו מלא חסדים' ותשלך אמת ארצה ועולם בחסד שאינו של אמת יבנה, ובדורות הראשונים שעיקר

(*) יום הסתלקות אדמור' הקוץ (בשנת תקע"ג) — במוצאי ש"ס שמו' (בכביעות שנה זו (תשי"מ)). — ברשימת אדמור' הציץ (נדפסה בהקדמת מענה לשון, הוצאת „קהת"), כחצות שעה י"א.

— שייכות היום (בשבוע ובחודש), החודש והשנה להסתלקות — ראה אגרות לוי יצחק (ע' רמט ואילך) — ע"ד הקבלה — בארוכה.

וכן דריש שם (וראה ג"כ שם עמוד ריח ואילך. ס"ע שלג) בשמא: שניאור, ולמן.

(1) אגה"ק סי' כ — שכתבה אדמור' הקוץ „בימים שלפני הסתלקותו בכפר פיינא" (דרמ"צ קע, א).

(2) נדפסה במאה שערים ה, סע"א ואילך. לקוטי דבורים ח"ד (תקצו, א). אג"ק אדה"ז ח"א (ע' קנא-ב) — ובספר שבחי הרב כותב, כי כתב זה „אחר הבדלה איזה רגעים אחדים קודם אשר מסר נשמתו בטהרה לחי העולמים".

(3) כנדפס בלקו"ד שם. המוקף בחצאי עיגול אינו בס' מאה שערים.

(4) במאה שערים: איא שיעשו בענין.

(5) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח.

(6) ביר פ"ה, ה.

(8) ראה גם אגה"ק סי' ט.

(9) במאה שערים: לנחמו לעורר ולפשפש במעשיו לנחמו לקבל באהבה ולשוב.